

H. Dj. Siruni: Culegere de Facsimile pentru Școala de Arhivistică. Seria Turcă, Fasc. I. (Nr. 128). București: Cartea Românească 1943. (8 S., 20 Plaj) 4°. = Colecțiile Arhivelor Statului. Ediții îngrijite de Prof. Aurelian Sacerdoțeanu.

Bu eser Bükreş'teki Devlet Arşivi (*Arhivelor Statului*)'nde bulunan Türkçe vesikalar arasından seçilmiş 28 vesikanın faksimilesini (bk. Pl. I-XX), ayrıca bunların durumuna ve muhteviyatına aid kısa notlarla önemli paragraflarının transkripsiyonunu ihtiva etmektedir.

Kitaba kısa bir önsöz yazan Prof. Aurelian Sacerdoțeanu, Türk - Osmanlı vesikalarının Romanya tarihi bakımından önemine temas ettikten sonra bu vesikaların yayınlanmasında ve okunmasında karşılaşılan zorlukları açıklıyor; bu arada 1. Kullanılan yazıların pek çeşitli bir şekil gösterdiğini, 2. Bir çok kelimelerin noktalanmamış bulunduğunu, 3. Muhtelif isimlerin aynı şekilde yazıldığını (msl. کورچی: kürkü, kürekçi, gevrekçi), 4. Türk dilinin, daha doğru bir tâbirle, Osmanlıca'nın üç dilden teşekkül etmiş olduğunu ve sintaksının karışıklığını, 5. Bu vesikaların hiç bir lugatta veya manuele açıklanmayan hususî bir takım kançılara tâbirlerini, remzlerini ihtiva ettiğini kaydediyor. Bundan sonra Arşivistik Okulu (*Școala de Arhivistică*) talebelerinin çalışmalarını kolaylaştırmak üzere yayınlanan vesikaların transkripsiyonu için tatbik edilen sistemden bahsediyor.

Kitabta bulunan 28 vesikadan en eskisi Evâil-i rebî'ü'l-âhır 986 / Mayıs 1578, en yenisi ise 3 Ramazan 1240 / 3 Ekim 1824 tarihlidir. Bunlar arasında *Defter-i Hakanî*'den çıkarılma kavıdların suretleri, mahallî *sicillât*'dan alınma vesikalar, *ferman*'lar, *artza*'lar ve *takrîr*'ler mevcuttur. Ekserisi *Eflak* ve bir kaçı da *Boğdan voyvodalığı*'ni ilgilendirmektedir. 1774 tarihli iki vesika (bk. Nr. 16, 18) ve bilhassa Sadr-ı âzam Mehmed İzzet Paşa'nın vezirlere yazdığı 1790 tarihli mektubu (bk. Nr. 19) hususî bir önem taşımaktadır. Bütün bu vesikaların *Memleketeyn*'in ictimâî ve siyasî durumunu ve Osmanlı devleti ile münasebetlerini aydınlatmak hususunda faydalı olacağı şüphesizdir.

Vesikaların faksimileleri pek mükemmel bir tarzda yayınlanmış olmakla beraber, kitabın baş tarafındaki «Indicele Documentelor» kısmında yapılan transkripsiyonları çok bozuktur ve yanlışlıklarla doludur. Öyle ki birçok isim ve kelimeler ya hiç okunamamış, yahut tamamiyle yanlış okunmuştur. Arabca kelimelerin îrâbî da hemen hemen daima yanlıştır. Yalnız 1. ve 2. vesikaları nazar-ı itibare alarak vereceğimiz misaller bu hususu açıkça göstermeğe kâfi gelir:

1. Vesika :

St. 1. — Sultan : Sultanî ; 3. — Kıdvet-ül-ümera-ül-millet-ül-Mesihîye: Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesihîyye ; 6. — merd : murd ; 10. — rahmet-ül-mülk-ül-ilâm : rahimehu'l-meliku'l-allâm ; 13. — dikkat . . . itmiye : dahl itmiye ; 15. — fi evveli : fi evâili.

2. Vesika :

St. 2/3. — Abbas Çelebi der Bab-i a'im nam kimesne : Abbas Çelebi b. Baba Nuh nâm kimesne : 4/5. — Kıdvet-ül-ümera-ül-millet-ül-Mesihîye umdet-ül-kubera-üt-ta'ifet-ül-İseviye : Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti,l-Mesihîyye, umdetü'l-kü-

berâi't-tâifeti'l-İseviyye; 9/10. — ala vuku gibettaleb: alâ vukûhi gıbbe't-taleb; 11. — essene: li-seneti; 14. — Ahmed . . . Salih Efendi . . . Elhac Mustafa Ali . . . Mehmed . . . : Ahmed Halife el-İ [mâm], Salih Efendi el-Hatib, Mustafa el-Hâc, Ali Çelebi, Mehmed Çelebi.

Bununla beraber, bu keyfiyet yukarıda da söylediğimiz gibi faksimilelerin pek güzel oluşu dolayısıyla vesikalardan istifade hususunda bir engel teşkil etmemektedir.

ADNAN SADIK ERZİ
